

školiš dijakov trgovskih in strokovnih šol ter 2259 dijakov na zasebnih obrtnih, strokovno-nadaljevalnih in gremialnih šolah.

Skupne številke povedo, da je zasedbo šolskega in tešinskega ozemlja krvavelo tudi češko šolstvo, ki je dalo 142.333 učencev Nemčiji in 33.490 učencev Poljski. Se obup-

nejše številke bodo izražene potem, ko bo meja končno veljavno določena in ko bo mogoče zabeležiti, kaj so dobili Madžari po razkosanju Slovaške, saj je znano, da je bilo šolstvo na Slovaškem prav tako razvito kot v ostalih delih Češkoslovaške republike.

Kus Viljem

## Učiteljska samopomoč ogrožena

V zvezi z ukrepi, pojasnjenimi v članku »Humanitarne ustanove in naša Učiteljska samopomoč«, objavljenem v prejšnji številki »Učiteljskega tovariša« je bil v nedeljo, 27. nov., sklican sestanek vseh prizadetih ustanov. O tem sestanku posnemamo iz »Jutra« od 28. nov. sledeče poročilo.

Osnutek pravilnika za vse ustanove socialnega značaja, ki poslujejo po sistemu samopomoči (zadruga, društva in podobno), je dal povod za to, da je Zadruga učiteljske samopomoči v Ljubljani sklicala za danes dopoldne v uradne prostore Banovinskega društva državnih upokojencev v Wolfovi ulici sestanek vseh takih ustanov, ki jih osnutek tega pravilnika neprijetno prizadeva v glavnem s tem, da jih stavlja v isto vrsto s profesionalnimi zavarovalnicami.

Sestanka se je udeležilo 20 zastopnikov povabljenih socialnih ustanov: Profesorske in Učiteljske samopomoči in Samopomoči za učiteljske otroke, Pogrebne in podpornega društva državnih uslužbenecv, Zvezne organizacije SGRJ, Banovinskega društva državnih upokojencev, Podporne zadruge državnih policistov, društva poštarjev »Dobrota«, društva sodnikov, Podpornega društva državnih in banovinskih uslužbenecv, gasilske zajednice, Društva uslužbenecv učiteljstva, Jugoslovenskega učiteljskega združenja in Zveze slovenskih združenj.

Na sestanku je g. Kocjančič obširneje navajal vse tiste razloge, ki govorijo proti uveljavljanju osnutka pravilnika. Ti razlogi bi bili v glavnem naslednji: Osnutek nima pravne podlage, ker uredba o takih ustanovah iz l. 1937. točno loči socialne ustanove od profesionalnih zavarovalnic.

V »Politiki« od 27. novembra čitamo, da je uredba o nadzoru zavarovalnih podjetij sprejeta. Učiteljska samopomoč bo podvzela vse korake, da njeno delovanje v dosedanjem obsegu ne bo okrnjeno.

## Učiteljski pevski zbor „Emil Adamič“ v Mariboru

V okviru proslave dvajsetletnice osvoboditve in zedinjenja, katero so priredila obmejna učiteljska društva dne 19. nov. t. l. v Mariboru, je nastopil tudi učiteljski pevski zbor »Emil Adamič«. Zbor je nastopil v korist fonda Učiteljskega doma v Mariboru.

Po prihodu popoldanskega potniškega vlaka je sprejel na kolodvoru pevke in pevce predsednik sreskega društva za Maribor — mesto tovariš Ciril Hočevar v družbi z mnogimi drugimi tovariši in tovarišicami, ki so prevzeli celoten aranžma nastopa in gostovanja UPZ v Mariboru. Videlo se je, da so razumeli pomen zborovega nastopa v obmejnem mestu ob 20-letnici svobode, saj je bilo treba velike požrtvovalnosti in dela, da je bila prostrana unionska dvorana, v kateri je nastopil UPZ, dobroda zasedena in napolnjena. Koncerta so se udeležili vsi važnejši zastopniki posvetne in cerkvene oblasti, učiteljstvo in mnogo drugega občinstva.

Pod vodstvom dirigenta tovariša Milana Pertota je začel zbor 80 slovenskih učiteljev in učiteljic svoj koncert z državno himno. V prvem odmoru je tovariš Ciril Hočevar izročil z nagovorom zboru lep venec. Zahvalil se je UPZ za nastop v Mariboru ter poudarjal velike žrtve, ki jih donajajo pevke in pevci z nastopi v domačih mejah kakor v tujini za dvig slovesa učiteljskega stanu.

Zbor je izvajal težke skladbe z lahkoto in vso natančnostjo, poslušalstvo je imelo dovolj umetniškega užitka. Z aplavzi je izražalo svoje zadovoljstvo in priznanje. Potek koncerta je nekoliko motil mraz v dvorani. Občinstvo je sedelo skoraj večina v plaščih, pevci in pevke pa so na odru prezebali v koncertnih oblekah. Za ta nedostatek odgovarjajo bivši lastniki dvorane, ki so zadnji trenutek kljub prošnjam naših tovarišev odklopili dvorano od stare centralne napeljave. Nastop UPZ bi morali mariborski tovariši odpovedati, ako ne bi segli po drugi rešitvi. Zakurili so namreč peči v vseh stranskih dvoranah ter spustili toploto v veliko koncertno dvorano, kar pa je le malo pomagalo. Nastop Učiteljskega pevskega zbora je kljub temu z obojestranskimi žrtvami dobro uspel.

Po koncertu so mariborski tovariši priredili UPZ večerjo v kolodvorski restavraciji. Bil je to lep večer tovarištva, ki je zvenelo v nebroj nagovorih ter prijetni zabavi prav do odhoda prvega brzovlaka.



Milan Pertot.

S koncertom v Mariboru se je poslovil od UPZ njegov sedanji dirigent tovariš Milan Pertot in se predstavil Mariborčanom kot novi pevovodja mariborske Glasbene Matice. Milan Pertot, ki je vodil z vso požrtvovalnostjo in pridnostjo UPZ pet polnih let doma in v tujini od uspeha do uspeha, je namreč prestavljen v Maribor, kjer bo prevzel delo v važni kulturni organizaciji. Članstvo UPZ mu je izročilo lepo darilo z željo, da si ohranita obojestransko pomoč. Tovarišu Milanu Pertotu želi učiteljstvo na novem mestu mnogo sreče in uspeha.

## Ali je „Planinski dom“ učiteljstvu potreben

Mnenje tovarišice k predlogu v zadnjem »Učiteljskem tovarišu«

Predlog za lasten učiteljski »Planinski dom« v zadnji številki »Učiteljskega tovariša« je pač moral vzbuditi pozornost med vsemi tistimi tovariši in tovarišicami, s katerimi se leto za leto srečavamo v počitnicah v planinah. Res je, da vsak ni za morje, še bolj res je, da jih je ravno v našem poklicu mnogo, ki morajo v počitnicah v planine. Zdravnik nam tako nasvetuje in — zapoveduje. Po težavnem 10-mesečnem službovanju v prašnih in prenapolnjenih razredih trpe glasilke, zlasti pa pljuča. Le pogledje na Golnik, koliko je vedno naših ljudi tamkaj, največkrat takrat, ko je že — prepozno! Letovanje v planinah je resnično potrebno, zelo potrebno. — »Da bi le bila za to tudi sredstva na razpolago!« tako tarnajo vsi, ki si tako letovanje želijo, a — na žalost ostanejo želje le — želje.

Ker sem sama, si lahko še toliko prihranim, da si 4 tedensko bivanje v planinah prištedim, kar — kakor rečeno — iz zdravstvenih razlogov to moram storiti že več let. In kaj doživljam? Vsekakor je globoko doživeti vsako leto — prirodna lepota naše krasne Slovenije, »Krasota, da bi jo objela«, tako pravijo tujci, ki v množinah prihajajo na Gorenjsko, v Logarsko, pod Peco in na Pohorje. So pa tudi naši gosti petični ljudje; ki jim dnevna oskrba po 50 din ali še več (mondenih letovišč sploh ne računam) »nije ništa«.

V tozadnjem članku v prejšnji številki »Učit. tov.« je pri oddaljenosti Sv. Duha na Ostrem vrhu tiskovna pomota, ker je od Drave eno in pol, ne pa samo pol ure hoda. — Ur.

Seveda smo potem v ta vrtnec draginje potegnjeni tudi mi, ki štejemo naše mesečne prejemke po stotakah, nikdar pa ne po tisočakah... In — družba? Človek si želi vedno vsaj sebi enako misleče ljudi v svojem okolju. Tega pa žal vsak najbolj pogreša! Res je, da je prvo zrak, sonce, priroda, vendar se človek tujega »družabnega tona« n. pr. po večerjah v planinskih kočah kaj kmalu naveliča, zlasti še, če ga forsirajo meščanski ljudje, ki iščejo samo zabavo brez vsake resnosti. Učiteljski poklic pa je po svoji naravi tak, da želi več nego ostali letoviščarji. Nisem proti njim — Bog ne daj! Le to hočem poudariti, kar smo že nešteto izrazili učitelji, kadar koli smo se znašli v planinah: »Dajte nam naš »Planinski dom«!

Se eno dejstvo smatram za važen argument, da se tak dom pomakne med ljudi! Vse slovenske planinske postojanke so izolirane daleč od našega naroda! Na Pohorju n. pr. sem videla, da so se domači skrivaj — po ovinkih — ogibali postojank; celo prinašanje živeža v kočice se vrši neopaženo...

## Naša pedagoška „kolonija“ in slovenska „originalnost“

K A. Podjavorškemu članku »Kritika sodobne šole in vzgoje« v »Učit. tovarišu« z dne 10. novembra 1938.

V zadnjem času se je nedoslednost širimo naše domovine že tako razpasla, da je prodira celo globoko tudi v učiteljske vrste: kar je bilo včeraj črno, je danes belo in obratno; kar je bilo ravno, je krivo; kjer je bila včeraj resnica, je danes že laž...

Taki pojavi so v težkih časih vedno značilni bolnega organizma. Pa če se že kdo »preorientira«, naj to stori tako, da ne bo v škodo drugim tovarišem. Skromen umik je še vedno častna šahovska poteza!

Tov. A. Podjavoršek, znani vneta pobornik sodobne miselnosti med kmečko mladino, je v »Učiteljskem tovarišu« čutil potrebo, da udari po pedagoški stavbi, ki baš praznuje v »Popotniku« svojo 20. letnico, s številnimi članki. Podjavoršek se oglašja kot zagovornik neizprosne kritike »pojavorov na našem sodobnem pedagoškem in šolskem polju«, češ da smo v labirintu, polnem citatov tujih učenjakov, polni besedovanja in zamotane matematičnosti. Zavrača vse »silovite ekskurzije v tujino«, dasi priznava še nekaterim posameznikom, ki orjejo ledino. Vendar končno nastopi kot sodnik, ki hladno razsoja: »Ob samih tujih virih in ob tujem duhu smo ostali zares le pedagoška »provinca« (zakaj ne celo »kolonija«?) in kot takšno nas žeja po slovenski originalnosti!

In kje je tista originalnost? Pisec jo takoj odkrije, čeprav ob koncu skuša to svojo zahtevo zabrisati: »Izgubili smo stike s kritiko! Zato — naj živi kritika!« Pri tem misli na tov. Majhna, ki si je drznil odgovoriti uredniku in lastniku »Kritike« v »Učiteljskem tovarišu« glede »Konjerejev«. Očita mu občutljivost in nervoznost, če kdo pove »krepko besedo, vredno cekinala!« Urednik in lastnik Samec pa sam priznava, da utrjuje pozicijo »stare šole«, ki je pri nas že davno v razsulu. Ne ve pa, da jo je uradno pokopal že § 44. šolskega zakona. In vendar se še najdejo ljudje, ki oživljajo — mrtvece! Pravijo, da so pedagoški »provinciaci« in celo — »kolonisti«...

Med take je stopil tudi tov. Podjavoršek, ki pa je leta 1933. nastopal še kot zelo radi-

Za človeka — individualista ali samotarja je morda to ugodno. Učitelji po večini nismo taki tipi! Mi hočemo biti v ljudski središču! Najbolj srečna sem bila v neki gorenjski vasi v čisti kmetijski hiši, kjer sem sodoživljala vso bol in veselje domačih. Tudi v a s je bila v bližini in v taki okolici je človek res — doma. Oddih je v slovenskem narodnem okolju najlepši, kar mnogi nevede prezrejo. — Živimo bolni so tu izvzeti in spadajo res kam v samoto. Reči pa moram, da sem med učitelji (cami) našla največ le takih, ki so istih misli: Učiteljski planinski dom spada v planinsko vas, kjer učitelj ostane v stiku z ljudmi, jih spoznava in zna ceniti veselje in trpljenje planincev.

Če bi se to vse godilo še v ogroženem obmejnem predelu, blagor vsem tistim, ki bi tak »Obmejni planinski dom« uresničili!

Kakor napreduje »Obmorski dom« v Omišlju, ki bo kmalu postavljen, tako bi se naj realiziral tudi naš »Učiteljski planinski dom« na meji. Tako misel moramo res z veseljem pozdraviti! Tov. organizatorji, na plan!

A. F.

kalen pobornik »nove šole!« V »Popotniku« tega letnika (str. 50—53) v članku »Smisel delovnega pouka in pedagoška šola« priznava vsa šolskoreformna prizadevanja, ki so se tedaj uveljavljala! In še mnogo več! Prihaja z idejami, ki jih ni upal črhnuti nobeden od številnih udeležencev »silovitih ekskurzij v tujino!« O čitankah n. pr. pravi:

»Vsaka čitanka je — po mojem pojmovanju delovne šole — utesnjevanje svobodnega razvoja pouka, istočasno pa tudi zapreka samostojnemu razmišljanju. Duh delovne šole je samodelavnost do najvišje potence — bodisi duševno ali telesno delo — in v elementarnem razredu bi moral učenec v delovnem zvezku v skupini podane snovi sestaviti čitanko sam.«

Pričakujem, da ga bo Samčeva »Kritika« za take drzne, iz najekstremnejših tujih logov presajene reforme zgrabila za vrat, kajti sicer bo — nedosledna, kakor je sedaj nedosleden — Podjavoršek!

Samo eno sledj iz tega:

Če se bodo taki pojavi ponavljali, ne bo mo »provinca« ali »kolonija«, marveč — Abderitska dežela! To naj bo »slovenska originalnost«, po kateri nas »žeja?« Ne, ne! Delo, smoteno in resno pedagoško delo v razredu ter doslednost, pa bodo jeremijade o »apatičnosti« nepotrebne! Problem teorije v »vrhovih« je bil lani v »Popotniku« rešen, le čitati je treba, samo govoricenje je bob ob steno! Odkrite, svobodne, dosledne in preudarne kritike pač nihče ne odklanja! Vsi slovenski pedagoški delavci so na letošnjem sestanku izjavili, da so vedno delali in bodo tudi v bodoče za rast našega narodnega občestva! — Pred znamenji časa pa si nihče ne more zakrivati oči, prav tako se ne moremo docela zapirati pred pedagoškim gibanjem v svetu! Toliko v odgovor svojevrstnemu pojavu v slovenskem pedagoškem življenju!

E. Vranc.

Opomba uredništva: »Vsa eventualna nadaljnja izjavljanja mora uredništvo žal zaradi pomanjkanja prostora odkloniti, ker pedagoške zadeve spadajo prvenstveno v »Popotnika«.

Kuhinjsko posodo — jedilno orodje — vse za gospodinjstvo

FRANC GOLOB — LJUBLJANA — WOLFOVA ULICA 8

## ✠ Miha Vrbič

K večnemu počitku je legel šolski, prosvetni in gospodarski delavec tovariš Miha Vrbič. Njegova smrt je presunila vsakega, ki ga je poznal. Vsak je imel občutek, da se je zrušilo v večnost nekaj velikega, kar je nosilo pečat zdravja, zrelosti in večne mladosti. 73 let starega tovariša Miho je zgrabila smrt tako nenadoma in tako nepričakovano, da je obstal vsak... obstali so tovariši, obstala je njegova sodrška dolina.

Pokojnik je preživel pol stoletja v Sodražici in dobra štiri desetletja je vzgajal mladino. O njegovem delu v tem času bi se dalo napisati več debelih knjig, toda tudi tedaj ne bi mogli vsega zajeti. Povsod je prijel za delo, povsod je bil prvi, nikjer ni odpovedal. Zato lahko trdimo, da je sedanji kulturni nivo sodrške doline le njegovo delo.

Zdrav in čvrst kakor hrast, poln življenjske sile in sposobnosti za delo je veroyal, da bo ućakal visoko starost. Sto let! je bil njegov cilj. Prav je imel, kajti kdor ga je videl in poznal način njegovega življenja, je uvidel, da govori mož resnico. To je bil tudi vzrok njegove neomejene delavnosti in veselosti, s katero je delal.

Tovariš Miha je pa veroval tudi v poslanstvo učiteljskega poklica, cenil je mesto, ki ga je zavzemal kot učitelj in vzgojitelj med narodom. Sam je bil učitelj, učiteljskemu stanu je posvetil tudi dve svoji hčerki.

V šoli je bil tovariš Miha odličen učitelj in vzgojitelj ter velik prijatelj mladine. — »Zdrava mladina, zdrav narod!« To je bilo njegovo geslo za delo v šoli. Med šolsko mladino je iskal talente, katere je potem dvignil. V vrste teh spada tudi naš pokojni veliki slavist dr. Ivan Prijatelj. Iz njegove šole je vedno vela otroška veselost in smeh.

Učiteljstvo je bil prijateljski predstojnik in dober svetovalec, vedno je delal s svojim učiteljstvom za dvig in napredek sodrške šole. Marsikateri učitelj se mora zahvaliti prav pokojniku za svoje sposobnosti za pedagoško delo. Tovariš Miha je vzgojil učitelje, ki so se zavedali svoje naloge, njegovi učitelji so bili dobri šolski in prosvetni delavci. Njegovo delo je tem laže uspevalo, ker so ljudje sodrške občine razumeli pomen šole. Izkušstva s krošnjo po svetu so bila vzrok, da so z velikim veseljem podprli vsako željo tovariša Mihe Vrbiča.

Pa tudi v izvenšolskem delu je bil vedno prvi. Za lepo petje, za čebelice, za umno sadjastvo, v gospodarstvu, in za vse, kar je narodu koristilo, se je navduševal pokojni tovariš Miha. Večina sedanjih posestnikov in kmetovalcev sodrške občine — njegovih bivši učenci — so se stalno zatekali k njemu po nasvete. V svoji večni mladosti je žarel, ko je gledal napredek svojih učencev. Tovariš Miha je bil eden izmed tistih učiteljev, ki je dosledno zasledoval življenje in uspehe svojih učencev in nad tem užival.

Pet desetletij je tovariš Vrbič delal tako. Pet desetletij delil narodu svoje zrele nasvete in pet desetletij je bil vodnik Sodražanov. S svojo krepko roko je posegel tako krepko v razvoj sodrške doline, da bo ostal njegov spomin v srcih hvaležnih Sodražanov za večne čase.

Nebo se je solzilo, ko je legel v grob, solzilo so se njegovi tovariši iz sodrške doline, ki so v velikem številu prihitei k njegovemu pogrebu. Ob grobu sta se poslovila od njega tovariš Perko ter pokojnikov učenec dr. Ivan Lovrenčič. Žalost je objela vso sodrško dolino, ko se je poslavljala od svojega dobrotnika.

Tovariš Miha! Počivaj v miru!

V. R.